

HAF 2021

Canllawiau am drefniadau
amgen ar gyfer TGAU, UG
a Safon Uwch sydd wedi'u
cymeradwyo

9 Chwefror 2021 – Fersiwn 1.0

Haf 2021: Canllawiau am drefniadau amgen ar gyfer TGAU, UG a Safon Uwch sydd wedi'u cymeradwyo

9 Chwefror 2021 - fersiwn 1.0

1. Pwrpas

- 1.1. Mae'r fersiwn hwn o'r canllawiau yn nodi gwybodaeth lefel uchel ar gyfer canolfannau¹ am y gofynion ar gyfer cynhyrchu Graddau a Bennir gan Ganolfannau (GBG) yn haf 2021. Mae angen gwaith pellach mewn perthynas â manylion rhai o'r prosesau ac rydym yn parhau i weithio gyda CBAC, yn ogystal â'r Grŵp Cyngori ar Ddylunio a Chyflenwi a rhanddeiliaid eraill i ystyried yr opsiynau a datblygu dulliau.
- 1.2. Cyhoeddir fersiynau pellach wrth i ragor o wybodaeth ddod i law. Er enghraifft, darperir mwy o wybodaeth am: gofnodion gwneud penderfyniadau, prosesau sicrhau ansawdd ac adolygu canlyniadau ac apeliadau.
- 1.3. Erbyn diwedd mis Chwefror, bydd CBAC yn darparu Fframweithiau Asesu Cymwysterau a fydd yn nodi'r gofynion ar gyfer pob cymhwyster. Bwriad y ddogfen hon yw rhoi gwybodaeth, cyn Fframweithiau Asesu Cymwysterau CBAC, fel bod gan ganolfannau drosolwg o beth fydd y gofynion.

2. Cyflwyniad

- 2.1. Yn absenoldeb cyfres o arholiadau, ac aflonyddwch parhaus i addysgu a dysgu, bydd canolfannau'n pennu'r graddau TGAU, UG neu Safon Uwch a ddyfernir i ddysgwyr yn haf 2021.
- 2.2. Mae'r canllawiau hyn yn rhoi trosolwg o'r penderfyniadau y mae angen i athrawon eu gwneud, sut y dylent wneud y penderfyniadau hynny a pha fathau o dystiolaeth y dylid eu defnyddio i gefnogi'r penderfyniadau hynny. Bydd y rhain yn cefnogi Fframweithiau Asesu Cymwysterau CBAC ac yn cael eu hategu gan ganllawiau pellach. Er bod angen hyblygrwydd, mae'n bwysig hefyd fod rhywfaint o gysondeb mewn dulliau ar draws Cymru yr haf hwn.
- 2.3. Mae galluogi dysgwyr i symud ymlaen i'w cam dysgu nesaf ac i gyflogaeth yn flaenoriaeth, felly dylai canolfannau anelu at integreiddio asesiadau o fewn eu cynlluniau addysgu a dysgu.

3. Beth fydd Graddau cymwysterau a Bennir gan Ganolfannau yn eu mesur yn ystod haf 2021 a sut maen nhw'n cael eu defnyddio?

- 3.1. Rhaid dyfarnu Graddau a Bennir gan Ganolfannau Haf 2021 ar sail cyrhaeddiad amlwg mewn meysydd o gynnwys y cymhwyster y mae dysgwr wedi'u hastudio.
- 3.2. Er y bydd y dull o gynhyrchu'r Graddau a Bennir gan Ganolfannau yn hollistig ei natur, mae angen iddo fod wedi'i seilio ar dystiolaeth ddigonol o gyrhaeddiad

---

¹ Canolfan(nau) yw'r term a ddefnyddir trwy'r ddogfen i gyfeirio at ysgolion, colegau a chanolfannau arholi eraill.

amllwg ar draws themâu a sgiliau allweddol. Efallai y byddai'n briodol hefyd ystyried unrhyw ystyriaethau arbennig fel rhan o hyn.

- 3.3. Nid yw'r safon a ddisgwylir ar gyfer unrhyw radd benodol yn is na blynyddoedd blaenorol ond mae'n anochel y bydd maint y gwaith a gwblheir yn y fanyleb yn is gan lawer o ddysgwyr. Mae hyn yn golygu y bydd dysgwyr yn cael yr un graddau ar ôl astudio gwahanol gyfrannau o'r fanyleb.
- 3.4. Rhaid i Raddau a Bennir gan Ganolfannau Haf 2021 beidio â cheisio nodi potensial mewn pwnc oherwydd, ar ôl colli cymaint o ddysgu, byddai hyn yn hollol oddrychol a byddai'n anodd dangos tystiolaeth ohono. Rhaid i ganolfannau ddarparu sail resymegol a thystiolaeth gadarn ar gyfer dyfarnu'r holl Raddau a Bennir gan Ganolfannau fel y gallant fod yn sicr eu bod wedi pennu'r radd gywir ar gyfer dysgwr ac y gallant gyfiawnhau'r radd a ddyfarnwyd pe derbynid cais am adolygu'r radd neu apêl.

4. Sut y dylid llunio dyfarniadau Graddau a Bennir gan Ganolfannau?

- 4.1. Bydd CBAC yn darparu Fframweithiau Asesu Cymwysterau sy'n nodi'r gofynion i gefnogi cynhyrchu Graddau a Bennir gan Ganolfannau ar gyfer pob cymhwyster.
- 4.2. Dylai canolfannau egluro eu dull asesu i'w dysgwyr a'u rhieni /gofalwyr, fel bod tryloywder a hyder yn y dull sydd i'w fabwysiadu.
- 4.3. Rhaid i dystiolaeth asesu ddod o waith a gwblhawyd gan y dysgwr, ar gynnwys y fanyleb wedi'i addasu, yn ystod y cwrs astudio ar gyfer y cymhwyster. Gall tystiolaeth gynnwys tystiolaeth ymarferol lle bo hynny'n briodol. Gellir cwblhau gwaith a asesir yn amgylchedd yr ysgol neu mewn cartrefi, ond mae angen sicrhau canolfannau mai gwaith y dysgwr ei hun ydyw.
- 4.4. Ni ragnodir nifer y darnau na'r math o dystiolaeth sy'n ofynnol i gefnogi dyfarniadau, gan y bydd hyn yn amrywio yn ôl cymhwyster ac yn ôl sut y trefnir themâu a sgiliau allweddol mewn asesiadau. Ni fyddai ychwaith yn darparu'r hyblygrwydd sydd ei angen i ganiatáu amrywiad mewn cyd-destun rhwng canolfannau. Mae angen i'r gofyniad am dystiolaeth gefnogi penderfyniad cadarn, diduedd y radd gywir ar gyfer dysgwr. Efallai y byddai cymharol ychydig o ddarnau o dystiolaeth glir yn ddigonol i ddangos cyrhaeddiad ar draws themâu allweddol trosfwaol ar gyfer llawer o gymwysterau.
- 4.5. Bydd CBAC yn darparu cyn-bapurau i ganolfannau eu defnyddio wrth benderfynu pa dasgau y bydd dysgwyr yn eu cwblhau a fydd yn cyfrannu at eu Graddau a Bennir gan Ganolfannau cyffredinol. Lle bo angen, bydd y papurau hyn yn cael eu haddasu i ystyried yr addasiadau sydd eisoes ar waith. Er nad yw'r rhain yn orfodol, rydym yn cynghori canolfannau i ddefnyddio'r deunyddiau asesu hyn, lle bo hynny'n briodol, gan eu bod yn asesiadau teg, hygyrch, gyda'u hansawdd wedi'i sicrhau gyda chynlluniau marcio sydd wedi'u profi. Gallai tystiolaeth asesu gyfrannol arall hefyd ddod o ystod o weithgareddau a allai gynnwys ffug arholiadau, cyn-bapurau eraill a ddarparwyd gan CBAC, NEA a gwaith arall a aseswyd.
- 4.6. Ni fydd pwysoliadau cynnwys neu sgiliau yn cael eu rhagnodi yn Fframweithiau Asesu Cymwysterau CBAC, gan na fyddai hyn yn rhoi digon o hyblygrwydd i ganolfannau.

- 4.7. Gallai tystiolaeth ar gyfer dysgwyr unigol amrywio, gan ddibynnu ar yr amgylchiadau ac unrhyw ystyriaethau arbennig a allai fod wedi cael eu hystyried. Dylai canolfannau sicrhau rhesymeg dros unrhyw wahaniaethau sylweddol mewn tystiolaeth rhwng dysgwyr a chofnodi hyn yn glir yn eu cofnodion gwneud penderfyniadau.
- 4.8. Ar ôl ystyried tystiolaeth, dylai athrawon a darlithwyr lunio dyfarniadau holistig, sy'n gweddu orau ac sy'n ddigolledol.
- 4.9. Mae TGAU, UG a Safon Uwch yn ddigolledol mewn cyfnodau arferol. Mewn perthynas â dyfarniadau graddio sy'n gweddu orau, mae hyn yn golygu:
- Nad oes rhaid i ddysgwyr ddangos pob agwedd ar y disgrifydd i dderbyn y radd honno.
  - Er nad oes unrhyw gynnwys penodol y mae'n rhaid i ddysgwr fod wedi dangos gwybodaeth a dealltwriaeth ohono i gyflawni gradd, mae'n bwysig bod tystiolaeth o gyrhaeddiad ar draws digon o ehangder o gynnwys.
  - Gall dysgwyr gyflawni'r un radd trwy arddangos gwahanol gyfuniadau o wybodaeth, sgiliau a dealltwriaeth. Gall cryfderau mewn rhai meysydd gydbwysio diffygion mewn meysydd eraill.
- 4.10. Bydd Fframweithiau Asesu Cymwysterau CBAC yn cynnwys disgrifyddion ar gyfer graddau allweddol a fydd yn cefnogi'r broses hon, i 'angori' dyfarniadau ar draws yr ystod graddau.
- 4.11. Bydd canolfannau'n defnyddio eu barn broffesiynol ac yn penderfynu a yw'r wybodaeth a'r sgiliau a ddangosir yn cwrdd â'r safon arferol a ddisgwyllir ar gyfer y radd.
- 4.12. Mae dyfarnu Gradd U a Bennir gan Ganolfan yn briodol lle nad oes digon o dystiolaeth o gyrhaeddiad wedi'i ddangos i ddyfarnu gradd sy'n gweddu orau o G (ar lefel TGAU) neu E (UG neu Safon Uwch) neu lle mae tystiolaeth yn awgrymu bod cyrhaeddiad yn is na'r hyn sy'n ofynnol ar gyfer y radd isaf.
- 4.13. Rhaid i Raddau a Bennir gan Ganolfannau fod â rhesymeg glir a diamwys i gyd-fynd â nhw ynghylch pam a sut y dewiswyd tystiolaeth a sut y ffurfiwyd dyfarniad. Bydd CBAC yn rhoi canllawiau ynghylch y cofnod gwneud penderfyniadau.

5. Cofnodion gwneud penderfyniadau - bydd arweiniad a manylion yn dilyn

- 5.1. Rhaid bod gan ganolfannau brosesau ar waith i ddogfennu'n gyson y rhesymeg dros benderfyniadau graddio ar gyfer pob dysgwr, gan gynnwys unrhyw drefniadau mynediad ac ystyriaethau arbennig a gymhwyswyd. Mae angen i gofnodion gwneud penderfyniadau ddarparu eglurder i ddysgwyr a rhieni /gofalwyr.
- 5.2. Mae angen i ran o'r broses hon sicrhau bod y ganolfan yn cydymffurfio â'i Dyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus (PSED)². Mae yna hefyd ddyletswyddau penodol i Gymru sy'n nodi'r camau y mae'n rhaid eu cymryd i ddangos sylw dyledus i'r ddyletswydd gyffredinol³. Rhaid i ganolfannau ystyried addasiadau rhesymol

---

² <https://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2011/1064/contents/made>

³ <https://www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/2010/15/section/149>

eraill y mae gan ddysgwyr hawl iddynt. Bydd CBAC yn darparu canllawiau ar wahân ar Drefniadau Mynediad i gefnogi hyn.

- 5.3. Dylai canolfannau hefyd weithredu prosesau i sicrhau bod dyfarniadau graddau mor wrthrychol a theg â phosibl, fel eu bod yn sicr eu bod wedi cyflawni eu dyletswyddau i hyrwyddo cydraddoldeb ac osgoi gwahaniaethu. Mae canllawiau ar gael yn y canlynol: Beth mae cyfraith cydraddoldeb yn ei olygu i chi fel darparwr addysg yng Nghymru: Ysgolion⁴. Bydd canllawiau a hyfforddiant ar wahân ar osgoi rhagfarn anymwybodol ar gael i ganolfannau i gefnogi hyn.
- 5.4. Bydd y prosesau hyn yn cefnogi canolfannau i ystyried unrhyw adolygiad o Raddau a Bennir gan Ganolfannau ac mewn unrhyw apêl.
- 5.5. Bydd angen i ganolfannau hefyd sicrhau eu bod yn cydymffurfio â rheoliadau diogelu data a phrosesu data.
- 5.6. Wrth gyflwyno'r Graddau terfynol a Bennir gan Ganolfannau, bydd yn ofynnol i ganolfannau wneud datganiad cyffredinol mewn perthynas â'r prosesau sydd wedi'u cynnal.

6. Prosesau sicrhau ansawdd - bydd canllawiau a manylion yn dilyn

- 6.1. Bydd CBAC yn ei gwneud yn ofynnol i ganolfannau weithredu prosesau sicrhau ansawdd mewnol i hyrwyddo cysondeb mewn penderfyniadau am raddau ar draws y ganolfan (o fewn pynciau ac ar draws pynciau). Bydd CBAC yn darparu canllawiau ar yr hyn y mae'n rhaid i'r prosesau hyn ei gynnwys.
- 6.2. Bydd CBAC yn gweithredu rhaglen o brosesau sicrhau ansawdd canolfannau allanol. Bydd manylion y broses allanol yn dilyn.
- 6.3. Cyn cyflwyno graddau i CBAC, cefnogir canolfannau i drafod eu proses, sut y byddant yn cymhwyso'r broses, a'u canlyniadau, gyda chanolfannau eraill ledled Cymru. Mae hyn y tu allan i brosesau sicrhau ansawdd CBAC a'r tu allan i fframwaith rheoleiddio Cymwysterau Cymru, ond bydd yn rhan o'r broses gyffredinol i gynhyrchu Graddau a Bennir gan Ganolfannau.
- 6.4. Er na fydd canlyniadau Graddau a Bennir gan Ganolfannau yn cael eu cymedroli, unwaith y bydd y canlyniadau'n cael eu cyflwyno yn derfynol i CBAC, gellir adolygu proffiliau graddau a gallai unrhyw broffiliau annodweddiadol gael eu trafod gyda'r ganolfan.

7. Adolygiad o Brosesau Graddau a Bennir gan Ganolfannau ac apeliadau - bydd canllawiau a manylion yn dilyn

- 7.1. Bydd yn ofynnol i ganolfannau weithredu prosesau mewnol i ganiatáu i ddysgwyr ofyn am adolygiad o ddyfarniad y ganolfan o'u gradd a /neu gywiro unrhyw wallau ffeithiol.
- 7.2. Bydd CBAC yn gweithredu prosesau i ganiatáu apeliadau ar sail gwall gweithdrefnol.
- 7.3. Bydd Cymwysterau Cymru yn gweithredu Gwasanaeth Adolygu Gweithdrefnau Arholiadau (EPRS).

---

⁴ <https://www.equalityhumanrights.com/en/advice-and-guidance/our-approach-public-sector-equality-duty-and-guidance>

8. Ymgeiswyr preifat

- 8.1. Mae opsiynau i sicrhau mynediad at raddau cymwysterau i ddysgwyr nad ydynt ar gofrestr canolfan ac a fyddai fel arfer yn cofrestru ar gyfer y cymwysterau hyn fel ymgeiswyr preifat yn cael eu harchwilio. Byddwn yn rhannu gwybodaeth cyn gynted â phosibl.
- 8.2. Bydd dyddiad cau cofrestriadau CBAC yn hwyrach eleni, a fydd yn ei gwneud yn bosibl i gofrestriadau gael eu gwneud ar ôl cytuno ar y dull gweithredu.

9. Crynodeb o'r wybodaeth a'r canllawiau i'w darparu i ganolfannau

9.1 Bydd fframweithiau asesu cymwysterau yn cael eu darparu gan CBAC a byddant yn cynnwys:

- lleiafswm cynnwys / sgiliau / themâu allweddol ar gyfer cymhwyster a allai fod yn ofynnol ar gyfer symud ymlaen
- natur ac ansawdd y dystiolaeth (e.e. asesiadau cyn-bapurau, tasgau NEA, asesiadau eraill wedi'u cwblhau yn y dosbarth)
- barnu'r dystiolaeth (dyfarniadau holistig sy'n gweddu orau wedi'u cysylltu'n glir â disgrifyddion graddau)
- disgrifyddion graddau allweddol
- cofnodi'r rhesymeg a'r penderfyniad

9.2 Arall

- **Canllawiau** – i grynhoi, bydd canllawiau ar gyfer y meysydd hyn yn dilyn:
  - Trefniadau mynediad ac addasiadau rhesymol
  - Cymhwyso ystyriaethau arbennig
  - Sicrwydd ansawdd mewnol
  - Osgoi rhagfarn a gwahaniaethu anymwybodol a chwrdd â PSED
  - Adolygiad o Raddau a Bennir gan Ganolfannau ac Apeliadau
- **Cefnogaeth dysgu proffesiynol**

Mae Cymwysterau Cymru, Llywodraeth Cymru a CBAC yn archwilio opsiynau ar gyfer canllawiau a hyfforddiant pellach am:

  - Asesiad i gynnwys osgoi rhagfarn anymwybodol
  - Cydraddoldeb a rheoli rhagfarn ymwybodol ac anymwybodol
  - Prosesu data a diogelu data, yn enwedig hysbysiadau prosesu teg.